

קורע ומחתך, למעשה

מחתך

א. שש"כ לג:ד

ומותר לחתוך גלולה או פתילה לשני הצאים שווים, כדי להשתמש רק בחצייה, ואין בזה משום איסור מחתך. **הערה** ל: דאף שמקפיד על המדה, מ"מ מלאכת מחתך שייכת רק אם רוצה אח"כ להשתמש בדבר החתוך, ולא כשרוצה לבלוע דחשיב כאוכל... ועוד שעיקר הקפידא היא לכמות של התרופה ולא למדה, ויש שלאחר שכבר נחלק לא איכפת ליה אם יתפורר לב' או ג' חלקים, וגם בתחילה אינו מקפיד על מידת האורך והרוחב שהרי לא איכפת ליה אם החתך יהיה באורך, ברוחב או באלכסון.

חוטים

ב. שו"ע אורח חיים שיד:ח-ט

חותלות (פי' מיני כלים) של תמרים וגרוגרות, אם הכיסוי קשור בחבל, מתיר וסותר שרשרות החבל וחותר אפילו בסכין, ואפי' גופן של חותלות, שכל זה כמו ששובר אגוזים או שקדים כדי ליטול האוכל שבהם. מותר להפקיע ולחתוך קשרי השפוד שקושרים בטלה או בעוף הצלויים.

ג. ארחות שבת יא (כו)

במצב זה שהחוט נמשך מהבגד אין הוא נידון כחלק מהבגד וה"ז כקורע חוט בעלמא. [וכן שמעתי הגר"נ קרליץ שליט"א...]. ולגבי בגד שנתלש ממנו כפתור ונשארו שאריות של חוטי התפירה מחוברים בבגד, יתכן דחמיר טפי, כיון שחוטים אלו כבר נתאחדו עם הבגד... ויש לעיין בבגד שיוצאים ממנו גדילים והם חלק מצורת הבגד...

ד. שש"כ לה (מח)

אך הגרש"ז אויערבך מצדד בזה להקל מכיון שאינו קורע אלא מפרק. ואף שיש סיבים דקים שנקרעים, הרי לדעת השו"ע הרב לא שייך קורע בדבר שהוא גוף אחד מעיקרו. ואפי' להחולקים עליו וסוברים דשייך מלאכת קורע... מ"מ אין כאן משום קורע כי קריעת סיב אחד דק לא מיקרי "קורע", כי רק מחמת הפירוק קוראים האנשים את זה בשם "קורע". אבל קריעת הסיבים הדקים דומה לקריעת סיב אחד דק מקורי עכביש דלא נקראת בשם "קורע" מכיון שנקרע ומתפרק בנגיעה קלה...

ה. מילואים לשש"כ לה (מח)

אך אעפ"כ בטלה דעתי הואיל ויש שחוששים בזה לאיסור תורה.

בגדים המחוברים

ו. ארחות שבת יא (כא)

במקרה שהחוט מחבר שני חלקי בגד והם צמודים זה לזה יש לחוש בו משום קורע תפירה אחת...

ז. ארחות שבת יא:יד

תוית תלויה בבגד בחוט פלסטיק מותר להסירה ולחתוך את החוט בשבת, ואין בזה משום איסור קורע ולא משום איסור מכה בפטיש.

ח. שש"כ כח:ה

מעטפה שסגורה בסיכות – מותר להסיר את הסיכות ביד כדי לפותחה...

ט. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן פד

הנה בדבר שמחברים הדייפערס שמלפפין בו התינוקות ע"י פין וכן מה שמחברות הנשים תכשיטין לבגדיהן ע"י פין אם יש בזה חשש תפירה בשבת, היה נראה לע"ד בפשיטות שאין בזה שום חשש וכמו שנוהגין שמחברין כן גם בשבת. והטעם משום שאין זה ענין תפירה רק ענין פריפה שג"כ מחבר שני צידי הבגד שלא יפול שמותר כדאיתא בשבת דף ס"ה, וכהא דמחברין ע"י קרסים וכפתרים הנקראים באטנס שג"כ הוא חבור טוב.

י. ארחות שבת יא:יג

תוית של מכבסה המחוברת לבגד על ידי סיכת הידוק יש להבחין בזה בין מקרים שונים...

יא. משנה ברורה סימן שמ"ק מה

היכא שנדבקו הדפין להדדי ע"י שעה או בשעת הקשירה מותר לפתחן כמש"כ סימן שי"ד ס"י כיון דלא נעשה לקיום, כ"ש הכא דנעשה ממילא בלא מתכוין לפיכך אינו דומה כלל לתופר ואין בו משום קורע. [מ"א]

יב. שו"ת ציץ אליעזר חלק טז סימן ו:ה

קיימת עדיין בעיה בזה, והיא בסרטי ההדבקה, כי הסוג ששמעתי עליו אומרים כי סרטי ההדבקה נתונים המה במכסה פלאסטיק שמודבק להם ושומר עליהם עד הגיע תורם להשתמש בהם, והמכסים האלה נעשים בבית החרושת שיוצרים את החיתולים ויוצא אם כן שהם נתונים ומודבקים עליהם ע"מ להתקיים ליותר מיום אחד, דהיינו עד זמן ההשתמשות של הצרכן בהם, וא"כ חוזרת ונשנית על זה הבעיה של דין תפירה שאינה של קיימא אשר לדעת הרבה פוסקים ישנה בהקריעה בזה עכ"פ איסור מדרבנן... אבל העצה היעוצה בזה על כן ליראי ד' לדקדק בסוגי סרטים כאלה לקרוע מעליהם את הפלסטיק הדבוק להם בע"ש סמוך לחשיכה, ותו אין קפידא אם לאחר מיכן יחזור מיד וידביק אותו עליהם בחזרה, כי ההדבקה השניה הזאת הא כבר נעשית לקיום רק לפחות מיום אחד, דכל פחות מכ"ד שעות ביומו מיקרי כדמבאר המשנ"ב בס"י שי"ז סק"ו, והא בדעתו בשעת ההדבקה לחזור ולקרוע את דיבוקו זה כדי להשתמש בסרטים לליל שבת ולמחרתו וכאמור בכה"ג כו"ע מודים דמותר הדבר.

יג. מנחת אשר ב:לט

נראה לענ"ד דאין בהדבקה זו גדר תפירה כלל, ואינו דומה לדברי הרמב"ם לגבי המדבק ניירות, דכיון שכל עיקר מגמת הדבקה זו לאפשר קילוף המדבקה ללא קריעה אין זה אלא כעין הנחה ולא תפירה, דהתופר והקורע כרוכים ירדו מן השמים, זה לעומת זה הן וכל שאינו בקריעה אינו בתפירה, וכיון שכל עיקר ייחודן של מדבקות אלה שהן מתקלפות ממקום הדבקתם המקורי באופן קל ונקי אין זה דומה כלל למדבק ניירות בקולן של סופרים שענינו חיבור גמור שצריך קריעה ממש כדי להפרידן.

יד. שש"כ לה הערה סג, מילואים

ההדבקה היא שלעת הצורך באספלנית לא יהיה הדבק מקולקל, והכל נעשה רק לצורך של הפרדה אח"כ.

דפים מחוברים

טו. פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן שמ:יח

הקורע נייר ממש שלא נחתך, חייב למאן דאמר לא בעינן קורע "על מנת לתפור" [אלא לסתם תיקון].

טז. ביאור הלכה סימן שמ:יד "וחייב"

ועיין בפמ"ג דמשמע מדבריו דמשום קורע ע"מ לתקן הוא, ולדעתי שאין צריך לזה, דמלאכה כזו הוא נכלל בשם מכה בפטיש דידוע דדרכן של האוגדי ספרים לעיין ולחתוך לבסוף כל הדפין המחוברים זה לזה. ועיין במש"כ למעלה בשיטת רש"י דהיכי דהתיקון נעשה תיכף בעת הפעולה אין זה בכלל קורע רק בשם תיקון מנא דהוא מכה בפטיש...

יז. ארחות שבת יא (ס)

ודעת הגרשז"א זצ"ל להתיר בזה, ואמר דאין לחוש משום איסור מכה בפטיש מכיון שצורת הגביעים כבר נגמרה בבית החרושת...

יח. שש"כ כח הערה ה

ושמעתי מהגרשז"א דבכה"ג שגם בימות החול א"א להפריד כי אם ע"י קלקול, אפשר דחשיב כמחוק, ומותר לפותחו בשבת.

נייר טוילט

יט. ר' דוד ריביאט, מחתך הערה כג

וראיתי למי שכתב בשם הגרמ"פ זצ"ל דכה"ג חייב משום מכב"פ משום שגומר את הכלי... אולם ממ"ש במ"ב הנ"ל משמע דאין לחייבו רק משום מחתך מדלא הזכיר מלאכת מכ"פ כלל.

כ. מנחת שלמה ב:יבג (ב-ג:לב:ג)

[בנוגע לפחית – מ.ט.]. אף על גב שאינו מוציא את המשקה כמו בגרוגרות אלא שותה ממש דרך שם, מ"מ לגבי הפחית הרי חשיב כמקלקל בכך כיון שנוזקת מיד לאחר השתיה, ומותר שפיר לעשות בה נקב בשבת ולשתות מהחלל, ולכן כמו שגם מותר לבחור ולעשות הנקב בכל מקום שרוצה וטוב לו יותר לשתות משם, כך גם בנוגע ללשונית שהכל ערוך ומתוקן טוב ויפה מלפני השבת ע"י לשונית מקום אשר נוח מאד לעשות שם חלל ולשתות דרך שם ללא שום טורח וסבל וא"כ למה נצריך אותו לעשות נקב במקום אחר, וכי אסור ליהנות מזה שיגעו וטרחו בערב שבת למקום טוב ונוח. [ואף על פי שעשוי בצורה מיוחדת כדי שבעת השתיה יכנס אויר לפחית ויצא המשקה בנקל אין זה כפתח העשוי להכניס ולהוציא].

[מסופקני בכה"ג שעושה ממש כלי בשבת כמו תולש נייר טואלט מגליל שמסומן בנקבים קטנים שערוך ומתוקן יפה מלפני השבת במדה נכונה ומדויקת והתולש משם אינו מודד כלל (מלבד איסור קורע) וללא טורח גדול הכל טוב ומדויק אף שהגמר הוא ע"י האדם ואינו דומה כלל לקוטם קיסם שכל הטורח נעשה בשבת, ולכאורה מסתבר דאין זה חשיב כמחתך, וכ"ש כאן [פחית] שמותר לקלקל ולעשות נקב].

כא. ר' דוד ריביאט, מחתך הערה כג

עוד נסתפקא אם גדר הדין מחתך הוא שיחתוך לשיעור מסויים או אם גם בהשוואת קצותיו יש ג"כ ענין מחתך... לע"ד גדר מחתך הוא...

כב. משנה ברורה סימן שמ"ק מא

ואם קורע נייר לקרעים כדי לקנח א"ע בהן או לשאר איזה תשמיש, חייב משום קורע שהוא קורע ע"מ לתקן.

פתיחת מיני עטיפות. שקיות וכו'

כג. רמב"ם הלכות שבת פרק י"א

המדבק ניירות או עורות בקולן של סופרים וכיוצא בו הרי זה תולדת תופר וחייב, וכן המפרק ניירות דבוקין או עורות דבוקין ולא נתכוין לקלקל בלבד הרי זה תולדת קורע וחייב.

כד. פרי חדש יורה דעה סימן קיח:יח

נשאלתי על תנורים של גוים שמטמינין בו החמין בשבת אי סגי בחותם אחד או בעי ב' חותמות... יש מהמורים שהורה להחמיר ולהצריך שני חותמות וכך עשה ותיקן מפתח וחותם. והוראה זו תמוהה היא בעיני שנמצא חומרו קולו, דמילתא דפשיטא דקלקול וקריעת הנייר בשבת כדי לפתוח התנור לא מקרי מקלקל אלא מתקן ומלאכה אסורה היא בשבת מן התורה, וכמו שכתב הרמב"ם בפרק י' מהלכות שבת [הלכה יא] שהמפרק ניירות דבוקין או עורות דבוקין ולא נתכוון לקלקל בלבד הרי זה תולדת קורע וחייב... ואל תשיבני ממנהג הן רבים עתה עמי הארץ מהספרדיים וגם מהאשכנזים שהאיגרות החתומות הבאין להם על ידי רץ המגיע בשבת שנוהגין קולא לפתוח אותם על ידי גוי, דאין למדין ממנהג בטעות, דהא מילתא דפשיטא דהויא מלאכה דאסירא מן התורה לפי שאין כונתו לקלקל אלא כדי לתקן לפתוח האיגרת ולקריתה וכדברירנא. וראוי למחות ביד הנוהגין כן שהוא מנהג גרוע ואף הן עתידין ליתן עליו את הדין:

כה. שו"ת חכם צבי סימן לט

גם מה שאסר [הפרי חדש] לקרוע הנייר החתום בשבת ואפי' ע"י עכו"ם והאריך בזה, הכל הוא טעות גמור ושרא ליה מאריה שאסר את המותר והתיר את האסור כאשר הוכחתי בראיות ברורות במקום אחר הלא בספרתי. וכבר הוכחתי על פניו בהיותו פה עמנו ושתק לי.

כו. חזון איש אורח חיים, מועד הלכות שבת - סימן סא אות ב ד"ה ובקריעת המעטפה אם

ובקריעת המעטפה אם אינו חושש למעטפה שתשחת הו"ל כקורע עור שעל פי חבית ואין כאן משום קורע. [ומיהו התם איירי דבחול מתיר ובשבת קורע הו"ל מקלקל, אבל הכא דגם בחול קורע אפשר דלא חשיב קלקול, ובקריעה דאורייתא אפשר דלא סמכינן אהא דעושה דרך קלקול וכונתו להוציא מה שבתוכה וכמש"כ לעיל. ומיהו היכי דהקרעים אינם ראויים לכלום ודאי מקלקל הוא, והלכך בעור שע"פ החבית אף אם היה דרכו לקרוע בחול מותר, אבל היכי דנשארה המעטפה ראויה ליתן בתוכה אף שאין דעת' עלה אפשר דחשיבא קריעה של תיקון] וגם אין כאן משום סותר כיון דהפתיחה תיקון וכמש"כ סי' נ"א סקי"א בקופסא, ואמנם יש לאסור דזימנין דניחא לי' לשמש במעטפה וכמש"כ שם ס"ק י"א ואם באמת דעת' לקיימה אפשר שהוא דאורייתא.

כז. ר' דוד ריביאט, קורע, עמ' 833

Paper or plastic wrapping around food or other items that are required for food or physical needs on Shabbos present minimal Halachic problems with regard to tearing and opening them on Shabbos. The wrapping material is ordinarily thin and flimsy and summarily discarded after opening. They may therefore be ripped or opened, provided that no letters or designs will be torn.

כח. ר' דוד ריביאט, קורע, הערה מז

והנה, בפנים הספר כתבתי טעם ההיתר לקרוע המעטפה והשקיות כסברת רש"י במשנה דף קמו. וכתבתי כן מרוב פשיטותה וקיצור לשונה כדי להקל על הקורא, כי באמת הסברות והטעמים לדינים אלו עמוקים מאוד ומסובכים בסתירות וריבוי שיטות בפוסקים שאין כל אדם מוכן להבין יישוב הדברים על בוריי. (גם באמת יש פוסקים בזמנינו מורים בזה מטעם דמותר מקלקל לצורך אוכלין...). ומאחר שלמעשה אין נפ"מ ברובה דרובה פעמים, לכן כתבתי בפנים כסברת רש"י.

כט. שו"ע אורח חיים שיד:ח

חותלות (פ' מיני כלים) של תמרים וגרוגרות, אם הכיסוי קשור בחבל, מתיר וסותר שרשרות החבל וחותר אפילו בסכין, ואפי' גופן של חותלות, שכל זה כמו ששובר אגוזים או שקדים כדי ליטול האוכל שבהם.

ל. **משנה ברורה סימן שיד ס"ק מ**
ששוכר אגוזים - ודוקא הני דלאו כלים גמורים הן דאינם עשויים אלא שיתבשלו התמרים בתוכן, אבל כלי גמור כבר סתם המחבר בריש ס"ז לאיסור ומחצלת שתופרים בו פירות מסתפק הפמ"ג אם דמי לחותלות:

לא. **חזון איש אורח חיים, מועד הלכות שבת - סימן נא אות יג ד"ה והנה לדעת הרשב"א**
וכל זה שאמרנו שבטל שם קורע ושם מתיר אפשר דאין זה אלא באיסור דרבנן דכיון דהוא מקלקל ואין כאן אלא איסור דרבנן, הקילו בעסיק להוציא מה שבתוכה ועושה דרך קלקול.

לב. **ביאור הלכה סימן שמ: יג "הנייר"**
היכא דסגורה האגרת בתוך נייר אחר כנהוג בודאי הקורע הנייר העליון הוא בכלל מקלקל ופטור אפילו לר"י וכדאמרינן שבת ע"ג ע"ב דמקלקל פטור אפילו לר"י דס"ל דמשאצ"ל חייב, וע"כ מותר ע"י עו"ג במקום צורך דהוי שבות דשבות.
אולם לפי מה שהבאנו לעיל דלשיטת רש"י היכא דהוא סותר ע"מ לבנות שלא במקומו דהוא מקלקל במקום זה ומתקן במקום אחר חייב לר"י, א"כ ה"נ בזה בכל גווני הוא מלאכה דאורייתא לר"י, דהוא בכלל קורע ע"מ לתקן, ואפילו ע"י עו"ג יש ליזהר.

לג. **שש"כ ט הערה יא**
והוסיף הגרש"ז דבצירוף של כמה טעמים גם אין בו איסור משום קורע... וכל זה למי ששכח לחתוך כראוי מבעוד יום, אבל לא לסמוך על כך לכתחילה. עכ"ד.

לד. **ר' דוד ריביאט, מחתך הערה יט**
ונראה דבפתיחת הקופסאות של ניירות לקינוח החוטם וכדו' (Tissue Paper) דאסור לחתוך לעשיית פתח יפה להוצאת הניירות כי יש בזה בודאי משום מחתך, דהכא בודאי הלא המכוון הוא כדי להשוות הקצוות כדי שתראה ככלי יפה ונאה...

לה. **ארחות שבת יא הערה סא**
ואולי יש לדון טעם נוסף שלא יהיה בזה איסור מחתך והוא ע"פ מש"כ הרמב"ם בשם רבו, מובא בתחילת ספר מעשה רוקח דהא דאין איסור מחתך במסתת את האבן [רק איסור מכה בפטיש] הוא משום דאין חיוב מחתך אלא כאשר אינו עושה מלאכה בגוף הדבר אלא רק מסיר את הקצוות מהעור, אבל במסתת שעושה מלאכה בגוף האבן ומשווה פניה אינו חייב אלא משום מכה בפטיש.

לו. **שש"כ מילואים לפרק ט הערה סא**
אם פקק ההברגה נעשה כולו לפני ההרכבה על הבקבוק (כפקק של פלסטיק), הואיל והטבעת שבקצה עוד לפני הפתיחה ניכר שהיא דבר נפרד מגוף הפקק, ניכר הדבר שעשוי רק שבתחילה יהא ראוי לסגירה מוחלטת...